
James J. Sadkovich

The US media and Yugoslavia, 1991-1995

Westport en Londen (Praeger), 1998, 272 p., ISBN 0-275-95046-8

De Nederlandse onderzoeker die *The US media and Yugoslavia* van James Sadkovich weet uit te lezen, zal na afloop het verwarrende gevoel hebben in een omgekeerde wereld te leven. Dachten we aan deze kant van de Atlantische Oceaan – wellicht onterecht – dat de Verenigde Staten gedurende het uiteenvallen van Joegoslavië voornamelijk een anti-Servische koers hebben gevaren, in de 'analyse' van Sadkovich leren we opeens dat het Amerikaanse establishment (de politieke, militaire én media-elite) al die jaren de kant van Belgrado heeft gekozen. De Amerikaanse onderzoeker toont dat aan door middel van een emotioneel betoog, gebaseerd op een media-onderzoek waarin hij precies de elementen lijkt te hebben gevonden die zijn stelling staven.

Sadkovich, een 'onafhankelijke wetenschapper' uit Californië, slaat de Amerikaanse media in dit boek pagina's lang om de oren met voorbeelden van hun 'mislukte berichtgeving' over het gewelddadige uiteenvallen van de Joegoslavische federatie. Of, om het in zijn eigen woorden uit te drukken: hij legt de 'post-moderne neergang' van de Amerikaanse media op stellige wijze bloot. Maar of de Amerikaan van Kroatische afkomst zijn harde conclusies baseert op een gedegen onderzoek, is de vraag. Van enige methodiek lijkt geen sprake. Die indruk wekt hij alleen in eerste instantie. Het buitenlandse nieuws dat de Verenigde Staten binnenkomt is gekanaliseerd en daarom gemakkelijk te traceren, leert Sadkovich ons. Slechts drie persbureaus (AP, UPI en Reuters), drie kranten (*The New York Times*, *The Washington Post* en de *Los Angeles Times*) en twee tv-zenders (CNN en WTN/UPITN) nemen het grootste deel van de nieuwsgaring van over de grenzen voor hun rekening en leveren gezamenlijk de informatie die Amerikanen over de rest van de wereld te weten komen. Deze belangrijkste nieuwsleveranciers produceren dagelijks duizenden woorden en beelden. Uitgemeerd over de vier jaren dat de Joegoslavische

oorlogen hebben geduurd, is zodoende sprake van een enorme hoeveelheid potentieel onderzoeksmateriaal. En daarom, zegt Sadkovic, koos hij maar voor het nemen van 'steekproeven': een verbazingwekkend summier en simplistisch lijkende methodiek voor een zo omvangrijk onderzoeksveld met zulke grote hoeveelheden gegevens. Het is echter waar, want uit de optekening van de 'onderzoeksresultaten' blijkt inderdaad dat de Amerikaan weinig meer heeft gedaan dan het bladeren in kranten en kopij, en het *zappen* langs nieuwszenders.

Sadkovic lijkt daarbij bevestiging te hebben gezocht van mediatheorieën die hij kende. Zo zocht en vond hij bijvoorbeeld de items waarin de journalistiek nauwe banden bleek te hebben met regeringskringen in Washington en door middel van zogenaamde 'experts' regeringsbeleid napraatte. Zo vond hij ook artikelen waarin journalisten vooral hun eigen culturele waarden en normen bevestigden. En zo spoorde hij de foute beeldvorming over Joegoslavië op die jarenlang de ruis in de verslaggeving vormde, zoals het onjuiste, misschien zelfs racistische beeld van de 'bloeddorstige bewoners van de Balkan', die elkaar al eeuwenlang door intolerantie, onoverbrugbare verschillen en een innerlijke barbaarsheid van huis en haard zouden hebben verdreven, verkracht en vermoord.

Zonder al te gedetailleerd te analyseren, legt Sadkovich wel verdienstelijk bloot dat de berichtgeving sterk werd beïnvloed door historische vooroordelen die voortkomen uit de belangrijke analogieën die vandaag de dag grote invloed hebben op internationale beleidskwesties en op buitenlandse verslaggeving. Het afschrikwekkende beeld van de Vietnam-oorlog is zo'n invloedrijke analogie. Toch lijkt Sadkovich vooral te hebben gedaan wat hij juist de Amerikaanse media kwalijk neemt: hij is onevenwichtig en eenzijdig in zijn conclusies dat de journalistiek er in Kroatië en Bos-

---

nië een potje van heeft gemaakt. Hij was vooral op zoek naar fouten, vond die bij de vleet en geeft daardoor uiteindelijk een zeer negatief en stereotiep beeld van de media. Zijn manier van *media-debunking* kan nooit de bedoeling van media-onderzoek zijn. Misschien hebben de Amerikaanse media gemiddeld slechter werk geleverd dan wat we van de Nederlandse journalistiek waren gewend. Maar het gaat te ver om – zoals Sadkovich doet – te veronderstellen dat het allemaal van een bedroevend laag niveau was. Of de man had dat door middel van een onwrikbaar en controleerbaar onderzoek moeten aantonen. Daar lijkt het namelijk absoluut niet op.

The US media and Yugoslavia is een verwarrend boek. Op een aantal punten heeft Sadkovich het gelijk aan zijn zijde, vooral als hij concludeert dat de Amerikaanse media de achtergronden van het Joegoslavische conflict niet wisten te brengen en teruggrepen

naar stereotiepe beelden en historische mythen. Maar het algemene beeld dat de Kroatische Amerikaan daarbij schetst, dat van een bewuste pro-Servische campagne in de Amerikaanse maatschappelijke arena, is totaal uit zijn verband gerukt. Het onderzoek van Sadkovich rammelt aan alle kanten en roept de vraag op of hier misschien sprake is van 'wetenschappelijke propaganda'. Met name de laatste hoofdstukken wekken die indruk, omdat die helemaal niet meer gaan over de media, maar over de morele, internationaal-juridische en historische redenen waarom de Serviërs in deze oorlogen 'fout' waren. Sadkovich' Kroatische afkomst speelt hem in het hele werk duidelijk parten. Dat kan bewust zijn. Maar het kan ook zijn dat dit boek slechts een geëngageerd pamflet is van een academicus die door afkomst en loyaliteit te dicht bij het onderwerp en te ver van de waarheid stond.

Arthur ten Cate